

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญมากในการสร้างเสริมและพัฒนาประเทศ เพราะเป้าหมายของการศึกษาคือการพัฒนาและช่วยเหลือคนให้รู้จักคิดและคิดเป็น คือคิดอย่างมีเหตุผล มีหลักฐานและข้ออ้างอิงมาสนับสนุน มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบถี่ถ้วนและที่สำคัญที่สุดต้องเป็นการคิดอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพราะคนที่รู้จักคิดและคิดเป็นจะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและต่อสังคม การที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวขึ้นอยู่กับคุณภาพของการศึกษาเป็นสำคัญ และคุณภาพของการศึกษาจะดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด ความสามารถและทัศนคติที่ดีเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งของตนเองและของส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการศึกษา เน้นความสำคัญของการผลิตสมาชิกที่ดีให้แกสังคม วิชาสังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่สนองความมุ่งหมายของการศึกษามากที่สุด ดังที่ เอ็ดเวิร์ด เอ. ครูก. (Edward A. Krug) กล่าวว่า "ในบรรดาวิชาต่าง ๆ ที่จัดสอนในโรงเรียนนั้นวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญมาก เพราะวัตถุประสงค์ของวิชานี้คือ อบรมให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี เป็นผู้มีทักษะในด้านการคิด รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักตัดสินใจได้ถูกต้องและเหมาะสม"¹

¹ Edward A. Krug, The Secondary School Curriculum 3 ed. (New York: Harper and Brother, 1960) p. 300.

ซึ่งจอห์น ยู ไมเคิลลิส (John U. Michaelis) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า "วิชาสังคมศึกษาช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ มีความเจริญงอกงาม ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ภาษา การสังเกต การอภิปราย การอ่าน การทำงาน เป็นหมู่พวก และมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน"¹

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีขอบเขตของเนื้อหากว้างขวาง เพราะได้ประสมประสานแนวคิดจากศาสตร์ต่าง ๆ คือ จิตวิทยา จิตวิทยาสังคม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ สังคมวิทยา มนุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ปรัชญา วรรณคดี วิทยาศาสตร์ คนตรีและศาสนาเอาไว้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสังคมและบทบาทของตนต่อสังคม วิชาในหมวดสังคมศึกษานั้น วิชาประวัติศาสตร์มีบทบาทสำคัญมากที่สุดวิชาหนึ่ง เพราะเป็นวิชาที่ศึกษาถึงเรื่องราวของมนุษยชาติ ชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อถือและพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต โรเบิร์ต วี ดาเนียลส์ (Robert V. Daniels) สรุปคุณค่าของวิชาประวัติศาสตร์ไว้ว่า

ประวัติศาสตร์ เป็นวิชาที่สำคัญมากในหมวดวิชาสังคมศึกษา เพราะมีส่วนสร้างคนใหม่สมบูรณ์... ในการสอนประวัติศาสตร์ควรเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด โดยการสร้างให้เกิดความสงสัยอันเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาคนควาขอเท็จจริงเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ดังนั้นในการสอนประวัติศาสตร์นอกทุกจะให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาประวัติศาสตร์แล้ว ควรจะเน้นให้นักเรียนได้รู้จักคุณค่าหาความรู้ รู้จักไตร่ตรองวิเคราะห์และวิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลด้วย

แม้ว่าวิชาประวัติศาสตร์จะเป็นประโยชน์และเป็นวิชาที่จำเป็นในโรงเรียนวิชาหนึ่งก็ตาม แต่การเรียนการสอนวิชานี้โดยทั่วไปมักไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

1

John U. Michaelis, Social Studies for Children in Democracy (New York: Prentice-Hall, 1960) pp. 8 - 10.

2

Robert V. Daniels, Studying History How and Why (New Jersey: Prentice - Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1966) pp. 3-7.

ที่เป็นเช่นนี้อาจวิเคราะห์ได้ว่าวิธีสอนของครูอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ก็ได้ เพราะวิธีการสอนของครูในโรงเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่เท่าที่เป็นอยู่มักจะใช้วิธีการบรรยายและจดตามคำบอกเพียงอย่างเดียว โฮเวิร์ด เอ. โอเวอร์มิลเลอร์ (Howard A. Overmiller) โดโรซาเหตุของการสอนประวัติศาสตร์ที่ไม่มีประสิทธิภาพว่า "การที่ผู้เรียนเห็นความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์น้อยนั้น เป็นเพราะครูใหญ่เรียนจดจำแต่วันที่และเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงการทำให้ผู้เรียนคิดและนำเหตุการณ์เหล่านั้นมาสัมพันธ์และเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน"¹ ซึ่งตรงกับข้อคิดเห็นของสับแสง พรหมบุญ ที่กล่าวว่า "การสอนวิชาประวัติศาสตร์ เป็นการสอนที่ใช้วิธีบรรยายหรือการบอกใจจด โดยผู้เรียนไม่ทราบถึงสาเหตุ ผล และความสำคัญของเรื่องราวเหล่านั้น ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และขาดการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง"²

ดังนั้นในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ครูผู้สอนควรจะได้ศึกษาถึงลักษณะของวิชาประวัติศาสตร์และการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ เพื่อจะได้พิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชาและลักษณะของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การสอนประวัติศาสตร์ได้ผลดีมากกว่าการใช้วิธีสอนแบบบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว วิธีสอนที่จะนำมาใช้ควรเป็นวิธีที่ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักการคิด วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ทั้งนี้เพราะวิชาประวัติศาสตร์ เป็นวิชาที่ต้องอาศัยหลักฐานและเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นข้ออ้างอิง การสอนซึ่งได้ฝึกให้นักเรียนได้ใช้ขบวนการในการหาความรู้และวิเคราะห์ความรู้ด้วยตนเองจะทำให้ นักเรียนเป็นผู้ที่สนใจในการแสวงหาความรู้ตลอดเวลา คร.นิตา สะเพียรชัย ได้ให้

¹ Howard A. Overmiller, "Teaching History Appreciation," The Social Studies, Volume XLVII, No. 2 (February, 1957) pp.51-54.

² สับแสง พรหมบุญ, "ปรัชญาประวัติศาสตร์" ใน ปรัชญาประวัติศาสตร์ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ (พระนคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2518) หน้า 21-22.

ความเห็นว่ "การเรียนการสอนที่จะก่อให้เกิดทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผลตลอดจนทักษะในการแก้ปัญหาได้นั้น คือการนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน"¹ ซึ่งวิธีการทางวิทยาศาสตร์นี้เป็นแม่บทของวิธีสอนแบบสืบสอบหลายวิธี ดังเช่น วิธีสืบสอบ : วิลม อเล็กซานเดอร์ และปอล เอ็ม ฮาลเวอร์สัน (William M. Alexander and Paul M. Halverson) ได้กล่าวว่

วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem - Solving Method) เป็นวิธีสอนประวัติศาสตร์แบบหนึ่งที่ครูเปิดโอกาสให้เรียนได้พบปัญหา และคิดวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้หลักฐานและเหตุการณทางประวัติศาสตร์มาเป็นพื้นฐานอ้างอิง วิธีการสอนแบบนี้จะช่วยให้เรียนรูจักคิดอย่างมีเหตุผล รุจักสังเกตความแตกต่างและสรุปแนวความคิดได้อย่างถูกต้อง²

ซึ่งความคิดเห็นนี้ตรงกับ ลาสโซด ดี มิคลอส และเมรี่ โอเดอริช มิคลอส (Laszlo D. Miklos and Mary Oelerich Miklos) ได้กล่าวว่

การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem - Solving Approach) วิธีการสอนแบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Inquiry) โดยครูสอนสามารถนำเอาหลักฐานและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มาเป็นพื้นฐานอ้างอิงและวิเคราะห์ปัญหาที่ครูสอนหรือนักเรียนรวมกันเสนอ วิธีเรียนแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนรูจักคิดอย่างมีเหตุผล รุจักสังเกตความแตกต่าง รวมทั้งสรุปแนวความคิดได้อย่างถูกต้อง³

¹ นิดา สะเพียรชัย, "การพัฒนาหลักสูตรวิชาศาสตร์" วิทยาศาสตร์ 1(มกราคม, 2518) หน้า 21.

² William M. Alexander and Paul M. Halverson, Effective Teaching in Secondary Schools (New York: Holt & Rinehart and Winston, 1963) p. 14. - 15.

³ Laszlo D. Miklos and Mary Oelerich Miklos, "Historical Inquiry as a Method of Teaching American History on the Secondary Level," Social Studies, Vol. LXII No. 3 (March 1971) pp. 113-117.

เอ็ดวิน เฟินตัน (Edwin Fenton) และเจอโรม บรุนเนอร์ (Jerome Bruner) ได้เสนอแนะให้ครูประวัติศาสตร์สอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการค้นคว้าข้อเท็จจริงและคิดหาเหตุผลด้วยตนเองทำให้นักเรียนนำทักษะนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเชื่อว่า เป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพดีกว่าวิธีสอนแบบอื่น ๆ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า การสอนประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนด้วยวิธีการบรรยาย จะให้ผลการเรียนแตกต่างกันหรือไม่ ในเมื่อครูผู้สอนคนเดียวกัน เนื้อหาที่ใช้ในการสอนเท่ากัน นั่นคือเหตุจูงใจให้ทำการวิจัยในเรื่องนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
2. เพื่อทดลองสอนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
3. เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับวิธีบรรยาย

สมมติฐานของการวิจัย

สัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนด้วยวิธีบรรยายแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นนักเรียนชาย และหญิง ปีการศึกษา 2523 จำนวน 64 คน

2. ผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบการสอนประวัติศาสตร์เรื่อง "การเมืองการปกครองสมัยอยุธยา พ.ศ. 1893 - 2310" โดยการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนด้วยวิธีการบรรยาย

ช่อกทดลองเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้ถือว่า แบบสอบถามที่มีผลทางการเรียนสังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเชื่อถือได้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

ความจำกัดของการวิจัย

1. ผลการวิจัยนี้จำกัดอยู่ภายใต้สภาพของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หากนำไปใช้กับโรงเรียนอื่นที่อยู่ในสภาพต่างกัน ผลอาจแตกต่างกันไปบ้าง
2. ความเคยชินต่อการเรียนด้วยวิธีสอนแบบเดิม อาจทำให้กลุ่มทดลองปรับตัวให้เข้ากับวิธีสอนแต่ละวิธีได้ดีไม่เท่ากัน
3. เวลาในการทดลองสอนอาจน้อยเกินไป นักเรียนยังไม่คุ้นต่อการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุให้ผลการวิจัยครั้งนี้มีความคลาดเคลื่อนไปจากที่คาดหวังไว้ได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่ครูสังคมศึกษาในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางแก่สถาบันฝึกหัดครูที่จะปรับปรุงหลักสูตร เพื่อเตรียมครูให้มีความสามารถในทฤษฎีการสอนในแบบต่าง ๆ

3. กระทรวงศึกษาธิการจะได้ใช้เป็นแนวทางในการนิเทศ และพัฒนาประสิทธิภาพของครูสังคมศึกษา

4. เป็นแนวทางแก่นักการศึกษา และผู้ที่สนใจจะทำการวิจัยต่อไป

คำจำกัดความ

1. การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method)

เป็นการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการค้นคว้าข้อเท็จจริงและคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง ทำให้สามารถนำทักษะนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีวิธีดำเนินการสอนเป็นขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่นักเรียนได้เห็น หรือรูปปัญหาโดยใช้ข้อความจากบทเรียน หรือบทความที่ครูเตรียมไว้ เป็นการสะท้อนกลับให้นักเรียนเกิดความคิด เกิดปัญหา

1.2 ขั้นกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน เพื่อให้ทราบปัญหา และแนวทางเพื่อกำหนดขอบเขตความเป็นไปของปัญหา

1.3 ขั้นรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและแนวความคิด เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลมาสนับสนุนและพิสูจน์สมมติฐาน โดยการค้นคว้าตามแนวของสมมติฐานที่นักเรียนช่วยกันตั้งขึ้น

1.4 ขั้นวิเคราะห์ และประเมินผล ข้อมูล

1.5 ขั้นตีความและสังเคราะห์ข้อมูล

1.6 ขั้นนำเสนอข้อมูล

2. การสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) ในที่นี้ หมายถึงการสอนที่ใช้ในโรงเรียนทั่วไป มีทั้งการอธิบาย ประกอบการซักถาม และใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องช่วยเน้นในด้านเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ ความรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับครูเป็นผู้บอกให้ ครูเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน ไม่ก่อให้เกิดความสนใจสงสัยพ้อที่จะกระตุ้นให้นักเรียนต้องการคิดและค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนเป็นผู้รับฟังและตอบคำถามครู

3. สัมฤทธิผลทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ในด้าน
  - 3.1 ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ
  - 3.2 การนำไปใช้
  - 3.3 การวิเคราะห์
  - 3.4 การสังเคราะห์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย